

- Estratègia valenciana contra les violències sexuals -

Direcció General de Persones Majors

Data de creació: juny 2022

Data de revisió: octubre 2022

PROTOCOL PER A LA PREVENCIÓ I ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES SEXUALS EN CENTRES I SERVEIS DE PERSONES MAJORS A LA COMUNITAT VALENCIANA

Generalitat Valenciana

ÍNDEX

1. OBJECTE	2
2. DEFINICIONS.....	3
3. TIPUS DE VIOLÈNCIES SEXUALS.....	3
4. DIFICULTATS PER A DETECTAR LES SITUACIONS DE VIOLÈNCIA SEXUAL EN PERSONES MAJORS.....	4
5. INDICADORS DE VIOLÈNCIA SEXUAL.....	5
6. PRINCIPIS D'ACTUACIÓ	6
7. ACTUACIONS DE SENSIBILITZACIÓ I PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL.....	6
8. PROTOCOL D'ACTUACIÓ DAVANT DE SOSPITA/COMUNICACIÓ DE VIOLÈNCIA SEXUAL A LES PERSONES USUÀRIES DE CENTRES I SERVEIS DE PERSONES MAJORS.....	7
❖ FITXES DESCRIPTIVES	10
9. ANNEXOS, MODELS I DOCUMENTS:	13
❖ ANNEX I: FLUXOGRAMA	20

PROTOCOL PER A LA PREVENCIÓ I ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES SEXUALS EN CENTRES I SERVEIS DE PERSONES MAJORS A LA COMUNITAT VALENCIANA

1. OBJECTE

Aquest protocol té per objecte servir de guia a tot el personal que treballa en els centres i serveis d'atenció a persones majors de la Comunitat Valenciana, per a visibilitzar, abordar i previndre qualsevol tipus de violència sexual patida per les persones usuàries d'aquests centres i serveis, i evitar la revictimització institucional.

La violència sexual és una forma greu de vulneració dels drets fonamentals com la intimitat i integritat física i moral, i també el dret a la llibertat sexual; un problema que afecta dones i homes de totes les edats, en tots els àmbits de la societat, però especialment les dones. Entre els diferents tipus de maltractament a les persones majors, podem trobar el maltractament sexual, entès com qualsevol contacte de caràcter sexual sense el consentiment de la persona major, ja siga perquè ha sigut forçada, no té la capacitat per a donar el consentiment o perquè ha sigut dut a terme a través d'engany.

L'article 37 de la Llei 9/2003, de 2 d'abril, per a la igualtat entre dones i homes, estableix que «La Generalitat adoptarà protocols d'actuació la finalitat del quals siga garantir una actuació coordinada i eficaç dels diversos òrgans i entitats que intervinguen o presten assistència en els supòsits de maltractaments. De la mateixa manera, es promouran fórmules de col·laboració amb la resta d'administracions públiques valencianes amb competències en la matèria. [...]»

Igualment, l'article 8 de la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual, en referència a la prevenció i sensibilització en l'àmbit sanitari, sociosanitari i de serveis socials, disposa que les administracions sanitàries, sociosanitàries i de serveis socials competents, en el si del Consell Interterritorial del Sistema Nacional de Salut i del Consell Territorial de Serveis Socials i del Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència, promouran l'adopció de mesures per a la prevenció i sensibilització de les violències sexuals sobre les persones usuàries dels recursos sanitaris, sociosanitaris i de serveis socials, respectant, en tot cas, les competències en aquestes matèries de les comunitats autònomes.

Així mateix, amb la finalitat de comptar amb una proposta d'acció transversal per a erradicar les violències sexuals contra les dones en la societat valenciana, naix l'Estratègia valenciana contra les violències sexuals 2021-2025. Dins de l'eix I: Informació, sensibilització i prevenció, proposa la mesura de "Realitzar activitats en matèria de sensibilització per a la detecció i prevenció de les violències sexuals, dirigides al personal dels centres residencials de persones majors, incloent-hi la difusió dels protocols de prevenció en centres residencials per al compliment de l'objectiu 1.18: Promoure i millorar la informació i coneixement sobre les violències sexuals i fomentar i afavorir el seu rebuig i denúncia i la

solidaritat amb les víctimes. En el marc d'aquesta estratègia es desenvolupa aquest protocol.

2. DEFINICIONS

2.1. Violència sexual

L'Organització Mundial de la Salut, en l'Informe mundial sobre la violència i la salut de 2002, defineix la violència sexual com «qualsevol acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats, o les accions per a comercialitzar o utilitzar de qualsevol altra manera la sexualitat d'una persona mitjançant coacció per una altra persona, independentment de la relació d'aquesta amb la víctima, en qualsevol àmbit, inclosos la llar i el lloc de treball».

2.2. Violència masclista

Les violències sexuals són una forma de violència masclista, definida en la Llei 7/2012, de 23 de novembre, integral contra la violència sobre la dona en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, com «[...] tot comportament d'acció o omissió pel qual un home infligeix en la dona danys físics, **sexuals**, psicològics i/o econòmics basats en la pertinença d'aquesta al sexe femení, com a resultat de la situació de desigualtat i de les relacions de poder dels homes sobre les dones; i també les amenaces d'aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant si es produeixen en la vida pública com en la privada».

3. TIPUS DE VIOLÈNCIES SEXUALS

Agressió sexual: Acte que atempta contra la llibertat sexual d'una altra persona sense el seu consentiment. Només s'entendrà que hi ha consentiment quan s'haja manifestat lliurement mitjançant actes que, ateses les circumstàncies del cas, expressen de manera clara la voluntat de la persona.

Es consideren en tot cas agressió sexual els actes de contingut sexual que es realitzen emprant violència, intimidació o abús d'una situació de superioritat o de vulnerabilitat de la víctima, així com els que s'executen sobre persones que es troben privades de sentit o sobre persones de la situació mental de les quals s'abuse i els que es realitzen quan la víctima tinga anul·lada per qualsevol causa la seua voluntat.

Violació: Es produeix quan hi ha un accés carnal per via vaginal, anal o bucal o s'introdueixen membres corporals o objectes per via vaginal o anal, sense consentiment de la víctima i mitjançant violència o intimidació. La violació és un delictes que s'agreuja si la víctima és especialment vulnerable, ja siga per raó d'edat, malaltia, discapacitat o qualsevol altra circumstància.

Assetjament sexual: Sol·licitud de favors de naturalesa sexual, per a si o per a un tercer, en l'àmbit d'una relació laboral, docent, de prestació de serveis o anàloga, continuada o habitual, i amb aquest comportament provoqe a la víctima una situació objectivament i greument intimidatòria, hostil o humiliant.

Assetjament per raó de sexe o gènere: És qualsevol comportament realitzat en funció del sexe o gènere d'una persona, amb el propòsit o l'efecte d'atemptar contra la seua dignitat i de crear un entorn intimidatori, hostil, degradant o ofensiu.

4. DIFICULTATS PER A DETECTAR LES SITUACIONS DE VIOLÈNCIA SEXUAL EN PERSONES MAJORS

La dependència física, les causes més freqüents de la qual són la immobilitat, les afeccions neurològiques, els efectes d'accidents vasculars cerebrals i afàsies, els problemes de vista o oïda, etc., augmenten la vulnerabilitat i el risc de maltractament. Un ampli percentatge de víctimes presenten importants problemes de salut, limitacions cognitives i físiques i condicions de discapacitat associades.

La discapacitat psíquica, generada per una demència, depressió o altres disfuncions psíquiques, també és un dels factors que incrementen el risc. Hi ha estudis que informen que una de cada sis persones majors víctimes d'aquests abusos o maltractaments té depressió, i una de cada dues, demència.

La deterioració generalitzada i la consegüent pèrdua d'independència limiten les seues possibilitats per a denunciar els abusos i agressions i buscar ajuda.

Els perpetradors presenten un ampli rang d'edat, que va des d'homes joves fins a ancians. La parella o exparella són els agressors més comuns, i també parents pròxims. En menor proporció, l'agressor també pot ser un proveïdor de serveis o un desconegut.

Els entorns més freqüents de violència són les llars, no quedant per això exclosos els ambients residencials i centres de salut.

Cal tindre en compte que molts dels inconvenients en la detecció de les violències sexuals procedeixen de les pròpies característiques de la persona major, com:

- Discapacitat física o immobilitat, que dificulta la possibilitat de demanar ajuda.
- Alteracions cognitives, neurològiques, accidents vasculars i els seus efectes, com a afàsies, limiten les seues possibilitats per a denunciar els abusos i agressions i buscar ajuda.
- Motius personals de la persona usuària.
- Motius en relació amb la cura.
- Absència de consciència de violència.
- Considerar que no mereix ajuda.
- Per sentiments de culpabilitat, vergonya i humiliació.
- Per creences religioses.
- Per resistència al canvi.
- Falta d'informació i desconfiança.
- Actitud protectora amb les persones que la cuiden.
- Per interiorització del cicle de violència (autoenganyant-se amb el fet que siga un fet aïllat i que no es repetirà).

5. INDICADORS DE VIOLÈNCIA SEXUAL

Existeixen una sèrie d'indicadors o signes d'alarma que han d'alertar-nos de la possible situació de violència sexual. La presència reiterada d'un o més d'un d'aquests, o l'aparició de lesions han d'alertar qualsevol professional del centre sobre la seua existència i han de ser analitzats de manera exhaustiva per a determinar la possible existència de violència sexual i activar els protocols corresponents. Les categories d'indicadors poden ser físics, psicològics/emocionals o conductuals/socials, entre altres. En el document 1. Registre indicadors d'alerta, es mostren una sèrie d'indicadors que podrien revelar la presència de violència sexual. Entre aquests trobem:

- **INDICADORS FÍSICS:** Danys físics o malaltia en la persona, o que la col·loquen en greu risc de patir-la, causats per accions no accidentals. Síntomes com ara sagnat vaginal o anal, roba interior esquinçada o ensangonada, pits o natges magolats, malalties venèries o infeccions vaginals, etc., si bé poden ser efectes derivats de malalties o medicaments, també poden ser senyals de violència sexual.
- **INDICADORS PSICOLÒGICS:** Perjudici en l'estabilitat de la salut mental i/o autoestima de la persona, produïda per situacions de violència sexual.
- **INDICADORS CONDUCTUALS:** Conductes o comportaments vinculats a vivències de situacions estressants o traumàtiques.

6. PRINCIPIS D'ACTUACIÓ

Les actuacions que es desenvolupen tindran en compte els principis bàsics següents:

- a) **Protecció de la intimitat.** La protecció de la intimitat és una premissa bàsica a l'hora d'implementar qualsevol actuació.
- b) **Orientació individualitzada.** Davant de la sospita o certesa de l'existència d'un cas de violència sexual, es farà una intervenció individualitzada adaptada a les circumstàncies personals i socials de cada persona usuària.
- c) **Escolta activa.** És important empatitzar, i no jutjar ni qüestionar els comentaris o opinions.
- d) **Respecte a l'autodeterminació de la persona.** És fonamental, abans d'iniciar qualsevol actuació, tindre en compte la motivació, desitjos i expectatives de la víctima, o de les persones curadores o prestadores de suports d'aquesta.
- e) **Proactivitat, implicació i col·laboració.** Participació activa, compromesa i responsable del personal, en la prevenció i detecció de possibles casos no declarats de violència sexual.
- f) **Coordinació.** Atés que serà necessària la intervenció de diverses unitats i/o centres de treball, es posaran en marxa tots els mecanismes necessaris per a assegurar-ne la coordinació. Tot això, amb la finalitat d'evitar que la persona usuària haja de comptar en diferents ocasions la seua vivència o que pugui patir altres efectes derivats de la revictimització o victimització secundària.
- g) **Seguiment.** El seguiment ha de ser individualitzat i continuat.

7. ACTUACIONS DE SENSIBILITZACIÓ I PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL

Els centres impulsaran la realització de les següents actuacions de sensibilització i prevenció:

- Formació multidisciplinària a l'equip professional que treballa en els centres i serveis de persones majors per a la detecció precoç d'un possible cas de violència sexual, on es tracten aspectes psicològics, socials i sanitaris des d'una perspectiva de gènere, que els permeta conèixer:
  - Tipus de violència sexual i també dels tipus penals constitutius de violència sexual.

- Efectes emocionals i psicològics del maltractament sexual i les conseqüències del trauma en edat avançada.
  - El maneig de la comunicació en les entrevistes amb les víctimes, per a evitar revictimitzar-les i facilitar un clima de col·laboració, confidencialitat i seguretat.
- Sensibilització en accions d'apoderament, igualtat i respecte a la llibertat sexual i a la diversitat en els centres i serveis de persones majors.
  - Realitzar accions de sensibilització en què es tracten temes com:
    - Fer front als factors de risc individuals i prendre mesures per a modificar els comportaments de risc consegüents.
    - Fer front a la desigualtat de gènere i a les actituds i pràctiques culturals adverses, heteropatriarcals i masclistes.
  - Visibilitzar la realitat del maltractament i agressions sexuals. La violència la pot patir qualsevol persona, especialment les dones, i totes les persones tenen el dret a no ser agredits o agredides. Les persones agredides estan en una situació d'extrema vulnerabilitat emocional i han de rebre suport.

8. PROTOCOL D'ACTUACIÓ DAVANT DE SOSPITA / COMUNIACIÓ DE VIOLÈNCIA SEXUAL A LES PERSONES USUÀRIES DE CENTRES I SERVEIS DE PERSONES MAJORS

Davant d'aquesta situació es tindran en compte les actuacions a realitzar segons el fluxograma i les fitxes descriptives, en cada fase del procés, i també els models facilitats.

FASES:

1. DETECCIÓ:

- Comunicació directa mitjançant **revelació, queixa o denúncia** de la persona afectada.

La revelació, queixa o denúncia per part de la persona usuària és l'indicador més sensible i específic, però no sempre és present. Per això, sovint hem de partir d'indicadors de sospita, a partir dels quals confirmarem o no l'existència de violència sexual.

- **Sospita** de violència sexual de les persones professionals del centre o servei, d'altres persones usuàries o familiars.

Quan hi ha **sospita** de violència sexual, s'ha de comunicar a la direcció del centre o servei, perquè s'active el protocol. També pot ser posat en coneixement del servei d'inspecció, de la direcció territorial competent per raó de la província, o de la Direcció General de Persones Majors.

- **Certesa** de la violència sexual.

Si es dedueix que existeix **certesa** de la violència sexual s'ha de valorar, entre altres circumstàncies, el risc potencial, la immediatesa i establir un pla d'intervenció, de conformitat amb el que s'estableix en l'apartat 3. Intervenció, d'aquest protocol, per a evitar majors riscos per a la persona usuària.

La majoria de les agressions sexuals han de ser assistides en un hospital i de manera urgent, ja que poden requerir tractaments mèdics i/o quirúrgics propis d'atenció especialitzada.

2. ANÀLISI / VALORACIÓ INICIAL DE LA SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA SEXUAL O DE LA GRAVETAT/ RISC:

En el procés d'anàlisi i obtenció d'informació sobre la situació de violència sexual viscuda, s'han de tindre en compte diverses circumstàncies que determinen la interacció i contacte amb la víctima. Algunes pautes a tindre en compte són:

- Estar alerta a possibles bloquejos emocionals, bastant freqüents en aquestes edats, que poden donar lloc a dificultats per a relatar informació específica sobre l'agressió i generen relats poc coherents.
- No oblidar que en persones amb deterioració cognitiva la capacitat per a comprendre la naturalesa d'un acte sexual i comunicar el seu consentiment o no consentiment de manera clara i comprensible és limitat i fluctuant; per exemple, la disminució en la capacitat cognitiva que es produeix amb la demència no és necessàriament un procés lineal.
- La dificultat per a avaluar o entrevistar aquestes persones augmenta quan la deterioració cognitiva i els trastorns emocionals són importants. **En aquests casos és imprescindible comptar amb professionals amb formació específica i àmplia sobre aquests temes. (OAVD, centres Dona 24 hores).**
- Facilitar un clima de calma i relax per a desbloquejar la seua reticència a parlar sobre el tema.
- Tindre en compte la possible presència de problemes d'audició i altres afeccions físiques associades a l'edat que poden fer que la víctima major no comuniqui adequadament els seus problemes i necessitats. S'evita així concloure erròniament que la deterioració, més que la violència sexual patida, és el factor explicatiu de la confusió observada.

Les actuacions a realitzar en aquesta fase són les següents:

- Valorar sempre les queixes sobre la violència sexual patida per part de la persona usuària, encara que estiga afectada de deterioració cognitiva.
- Entrevistar en privat la possible víctima de violència sexual i valorar l'existència d'indicadors, i també les possibles persones responsables d'aquest tipus de violència.
- Adoptar davant de la persona responsable de l'agressió una actitud professional que evite posar en perill la víctima.
- Valorar la gravetat de la situació i el risc per a la víctima.
- Anotar la sospita d'agressió sexual en la història clínica o social i deixar constància de les lesions o dels fets coneguts de la forma més descriptiva possible.

- Informar la persona de les accions a exercir en el pla mèdic, social i judicial, i també dels recursos existents.
- Informar la família o persona curadora o prestadora de suports de les accions a exercir en el cas que la persona es trobe afectada de deterioració cognitiva.
- Realitzar el seguiment de les possibles víctimes de violències sexuals, especialment en els casos de reincidència, encara que la situació no haja sigut confirmada.

3. INTERVENCIÓ:

Disseny i elaboració d'un pla d'intervenció, que contindrà almenys:

- Mesures per a la protecció i seguretat de la víctima, sempre atenent les seues circumstàncies personals (edat, grau i tipus de discapacitat o dependència...).
- Mesures de suport i acompanyament. Es tractarà de prestar-li tota l'assistència necessària perquè se senta protegida i puga tornar a la seua rutina habitual com més prompte millor.

Si és el cas, se la pot acompanyar a presentar la denúncia davant del jutjat de guàrdia, la policia i, si fora necessari, posar-ho en coneixement del Ministeri Fiscal, adjuntant l'informe de les actuacions realitzades elaborat pel centre.

Tot això es farà conèixer a la direcció territorial corresponent.

De totes les actuacions realitzades, s'emetrà un informe detallat de manera que puga servir com a prova i justificació de la possible denúncia a presentar, en cas que fora necessari.

4. SEGUIMENT I CONTROL:

La direcció del centre o servei serà responsable del seguiment i control de l'aplicació de les mesures acordades en el pla d'intervenció. Per a això, mantindrà un contacte periòdic amb la persona major objecte de violència sexual, durant els 12 mesos des de la finalització del procediment, sempre que aquesta romanga en el mateix centre o servei.

Serà la seua comesa verificar l'efectivitat i correcta aplicació de les mesures acordades i/o adoptades. Igualment, haurà de detectar l'eficàcia de les mesures amb l'objectiu d'avaluar la seua actuació i corregir les fallades observades.

Quan haja transcorregut un any sense incidències en el cas, s'emetrà un informe final quan es done per tancada la situació denunciada, en el qual es detalle tot el procediment seguit, les mesures adoptades i els resultats aconseguits, que serà incorporat al Pla personalitzat d'intervenció social.

❖ **FITXES DESCRIPTIVES**

ANÀLISI/VALORACIÓ INICIAL VALORACIÓ DEL RISC	
<u>Objectius:</u>	Reconéixer, identificar i visualitzar la situació de violència sexual.
<u>Actuacions prioritàries:</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Comunicació a la direcció del centre o servei. • Determinació d'una persona professional del centre o servei per a valoració inicial. • Entrevista amb la víctima de violència sexual. • Valoració de la capacitat cognitiva i la seua situació de dependència. • Entrevista amb diferents professionals del centre. • Entrevista amb la presumpta o presumptes persones responsables de l'agressió. • Registre indicadors d'alerta. • Coordinació interdisciplinària. • Valoració i determinació inicial del risc. • Derivació a centre hospitalari. • Establir contacte amb l'entorn familiar o xarxa de suport social de la persona objecte de violència sexual.
<u>Possibles recursos a utilitzar:</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Entrevistes. • Registre indicadors d'alerta. (Document 1.) • Qüestionaris valoració cognitiva. • Qüestionari tipus davant de sospita. (Model 2.) • Servei d'assessorament OAVD o centres Dona 24 hores. • Informes d'altres serveis (mèdics, socials...).

INTERVENCIÓ SENSE RISC IMMEDIAT	
<u>Objectius:</u>	Eliminar i reduir el procés o conseqüències de la situació de violència sexual, minimitzant les seqüeles i sofriments causats.
<u>Actuacions prioritàries:</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Garantir la seguretat de la víctima de violència sexual. • Proporcionar l'assistència inicial necessària (contenció emocional, atenció psicològica, cures bàsiques sanitàries...). • Informar la víctima i a l'entorn familiar, si és el cas, sobre els processos, recursos i actuacions a desenvolupar. • Comunicar a la Fiscalia, si pertoca, l'existència de circumstàncies que podrien requerir la possible provisió de mesures de suport i, si és el cas, de mesures cautelars. • Coordinació amb altres àrees d'atenció per a la implementació i seguiment del pla d'intervenció. • Informació als familiars de les mesures adoptades, si és el cas.
<u>Possibles recursos a utilitzar:</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Entrevistes. • Comunicació d'existència de circumstàncies que podrien requerir la possible provisió de mesures de suport i, si és el cas, de mesures cautelars. (Document 2.) • Comunicació a la Fiscalia sobre el possible delicte de violència sexual. (Document 3.) • Emplenament d'informe de remissió. (Document 4.) • Altres informes.

INTERVENCIÓ DAVANT DE RISC POTENCIAL	
<u>Objectius:</u>	Proporcionar la intervenció immediata quan existisca una situació de risc potencial. La intervenció i actuació professional han d'estar encaminades al cessament de la situació de violència sexual, procurant separar la víctima de la persona presumpta responsable d'aquesta.
<u>Actuacions prioritàries:</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Localització d'una xarxa de suport (familiar o social). • Contactar amb els serveis sanitaris d'urgència, si és el cas. • Proporcionar l'assistència necessària (contenció emocional, atenció psicològica, cures bàsiques sanitàries...). • Valorar la necessitat immediata d'adoptar mesures cautelars per a la protecció de la víctima potencial. • Assessorament sobre els recursos i drets que assisteixen les víctimes de violència sexual. • En el cas que una persona que treballa en algun dels recursos d'atenció a persones majors siga la causant de la situació de violència sexual, es proposarà l'obertura d'expedient disciplinari, sent la mateixa gerència/direcció del centre qui adopte les mesures, en funció de les disposicions legals o conveni col·lectiu aplicable. • Comunicació a la Fiscalia sobre el possible delicte de violència sexual. • Valoració del possible trasllat de centre residencial de la presumpta persona responsable de la violència sexual. • Comunicar a la Fiscalia, si pertoca, l'existència de circumstàncies que podrien requerir la possible provisió de mesures de suport i, si és el cas, de mesures cautelars. • Informació als familiars de les mesures adoptades, si és el cas.
<u>Possibles recursos a utilitzar:</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Entrevistes. • Comunicació a la Fiscalia sobre el possible delicte violència sexual. (Document 3.) • Informe de comunicació i informe mèdic/comunicat de lesions, si és el cas. • Oficines d'atenció a les víctimes del delicte o centres Dona 24 hores.

❖ **FLUXOGRAMA (VEGEU ANNEX I)**

9. ANNEXOS, MODELS I DOCUMENTS:

MODEL 1: RECOLLIDA INICIAL D'INFORMACIÓ DAVANT DE COMUNICACIÓ D'UN SUPOSAT CAS DE VIOLÈNCIA SEXUAL

DADES DEL CENTRE:			
CENTRE:			
ADREÇA:			
TELÈFON:			
PROFESSIONAL AUTOR INFORME:			
DATA:			
DADES IDENTIFICACIÓ DE LA VÍCTIMA:			
NOM:			
COGNOMS:			
DNI:			
DATA DE NAIXEMENT:			
DOMICILI:			
GRAU DE DEPENDÈNCIA:			
NÚM. EXPEDIENT DEPENDÈNCIA:			
ORIGEN DE LA SOL·LICITUD:			
☐	Persona afectada	☐	Família
☐	Professionals del centre	☐	Altres
☐	Persones usuàries del centre		
BREU DESCRIPCIÓ DELS FETS:			
ALTRES DADES D'INTERÉS:			

MODEL 2. ENTREVISTA: QÜESTIONARI TIPUS DAVANT DE SOSPITA EN RESIDÈNCIES

- Procurarem transmetre que parlar de la situació té la finalitat d'esclarir el que està succeint per a implicar-nos activament en la solució.
- Hem d'esbrinar si realment s'està donant la situació de violència sexual, o si respon a altres circumstàncies.
- Mai es realitzaran judicis de valor.
- Amb caràcter general, es començarà amb preguntes més generals per a anar cap a qüestions més concretes. En el cas de persones amb deterioració cognitiva o discapacitat, ha de valorar-se cadascuna d'aquestes preguntes en funció del tipus i grau de deterioració i discapacitat que presenten.
- Ens dirigirem a la víctima amb preguntes senzilles i directes, sense oblidar que amb això pretenem facilitar que exterioritze el problema. No és un interrogatori per a confirmar les nostres sospites

- Està satisfet/a amb la seua vida? (Estàs content/a? En cas de deterioració.)
- Es troba bé en el centre?
- Se sent segur/a?
- Ha sentit por alguna vegada?
- Creu que ha sigut una bona decisió vindre ací?
- Preferiria estar en un altre lloc?
- Troba a faltar alguna cosa en el centre: alguna activitat, alguna cosa que li interesse, etc.?
- Pot fer tranquil·lament les activitats del centre que li abelleixen?
- Li agradaria veure més la seua família?
- Hi ha alguna cosa que li preocupe o que li cause tristesa?
- Es porta bé amb la resta de persones del centre?

En el cas de sospites de lesions físiques:

- Aquesta lesió sol aparéixer quan es rep una espenta, colp, tall, cop de puny, és això el que li ha ocorregut?
- Algú utilitza la força amb vosté?

DOCUMENT 1. REGISTRE D'INDICADORS D'ALERTA DE VIOLÈNCIA SEXUAL

INDICADORS D'ALERTA		
	Observat	Manifestat
INDICADORS FÍSICS:		
Lesions de difícil explicació o contradiccions sobre la causa que les va produir		
Fractures, luxacions i esquinços recurrents		
Esgarrapades		
Pèrdua traumàtica del cabell		
Hemorràgies vaginals o anals inexplicades		
Infeccions genitals recurrents		
Hematomes al voltant de les mames o en les zones genitals o paragenitals		
Dolor, arraps o lesions en la regió anal, genital o abdominal		
Dificultat en caminar o asseure's a causa de lesions en la zona genital		
Malalties de transmissió sexual o cistitis		
INDICADORS PSICOLÒGICS/EMOCIONALS:		
Autovaloració baixa o negativa		
Agitació, ira		
Angoixa, por, actitud temerosa		
Ansietat		
Apatia, passivitat		
Pèrdua d'apetit		
Trastorns del son		
Negació, actituds contradictòries o ambivalents		
Confusió o desorientació sense que hi haja deterioració cognitiva		
Dificultats relacionades amb la capacitat de presa de decisions		
Falta de capacitat de resposta, resignació, ambigüitat		
Vacil·lació per a parlar obertament		
Depressió		
Cerca constant d'aprovació en tercers		
Trastorns psicossomàtics sense causa orgànica: maldecaps, de panxa...		
INDICADORS CONDUCTUALS		
Conducta sexual que no coincideix amb les relacions habituals i la història de vida de la persona usuària		
Aïllament. Falta de relació amb el seu entorn		
Canvis no explicats en la conducta (agressió, retraïment, automutilació...)		
Negació per a permetre la higiene de l'àrea genital		
Disminució de l'activitat lúdica i social		
Comportaments autodestructius: autolesions, o intents de suïcidi		
ALTRES INDICADORS:		
Revelació sobre la violència sexual patida		
Informes mèdics o del personal d'atenció directa.		
Comunicats de les famílies i persones reunides		
Incapacitat repetida per a explicar la causa d'aquests símptomes.		
Insistència de les persones perpetradores per acompanyar les víctimes a les consultes amb professionals i estar sempre presents.		
Altres: _____		

DOCUMENT 2: COMUNICACIÓ SOBRE POSSIBLE PROVISIÓ DE MESURES DE SUPORT A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

JUTJAT DE 1a INSTÀNCIA DE/D' _____

_____, de _____ de _____

De conformitat amb l'article 757.2 de la Llei de enjudiciament civil, es posa en coneixement l'existència de circumstàncies que podrien requerir la possible provisió de mesures de suport a les persones amb discapacitat del Sr./Sra. _____, amb la finalitat de determinar la seua capacitat, l'abast dels suports i salvaguardes que necessita, i també de les mesures cautelars pertinents.

Que a aquest efecte s'hi adjunta:

- Informe social
- Informe mèdic
- Document nacional d'identitat
- Certificat de naixement
- Altres

La direcció / treballador o treballadora social del centre o servei

_____

DOCUMENT 3: COMUNICACIÓ A FISCALIA SOBRE POSSIBLE SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA SEXUAL

FISCALIA

_____

_____de/d'_____de_____

De conformitat amb l'article 773.2 i 262 de la Llei d'enjudiciament criminal, es posa en coneixement l'existència de possible situació de violència sexual del Sr./Sra. _____, amb la finalitat de procedir amb les actuacions pertinents i, si és cas, que es dispose de les mesures cautelars oportunes.

Que a aquest efecte s'hi
adjunta:

- Informe del cas
- Informe mèdic / comunicat de lesions
- Document nacional d'identitat
- Altres

La direcció / treballador o treballadora social del centre o servei

_____

DOCUMENT 4: INFORME SOBRE VIOLÈNCIES SEXUALS

A. DADES DEL CENTRE:			
CENTRE:			
ADREÇA:			
TELÈFON:			
PROFESSIONAL AUTOR INFORME:			
DATA:			
B. DADES D'IDENTIFICACIÓ DE PERSONA MAJOR OBJECTE DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL:			
NOM:			
COGNOMS:			
DNI:			
DATA DE NAIXEMENT:			
DOMICILI:			
GRAU DE DEPENDÈNCIA:			
NÚM. EXPEDIENT DEPENDÈNCIA:			
TIPUS D'INDICADORS D'ALERTA DETECTATS:			
	Observats	Manifestats	
Físics			
Psicològics/ emocionals			
Conductuals			
Altres			
D. DADES DE LA PRESUMPTA PERSONA RESPONSABLE DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL			
Nom:			
Data de naixement:			
Data d'ingrés en el centre:			
Dades de contacte:			
E. XARXA DE SUPORT (familiar, amista...)			
☐ Es desconeix si té xarxa de suport			
Nom i cognoms	Relació/parentiu	Domicili	Telèfon

F. DESCRIPCIÓ DEL PROCÉS D'INTERVENCIÓ:

F1. Detecció/Verificació de la situació de violència sexual (qui, com, antecedents...)

F2. Actuacions realitzades

G. VALORACIÓ DE LA SITUACIÓ

H. INFORMACIÓ A LA PERSONA INTERESSADA:

- Ha sigut informada del contingut de l'informe i de la seua presentació al jutjat/fiscalia:
- Ha manifestat la seua conformitat
  - Ha manifestat la seua disconformitat
- No ha sigut informada del contingut de l'informe i de la seua presentació al jutjat/fiscalia (indiqueu motius):

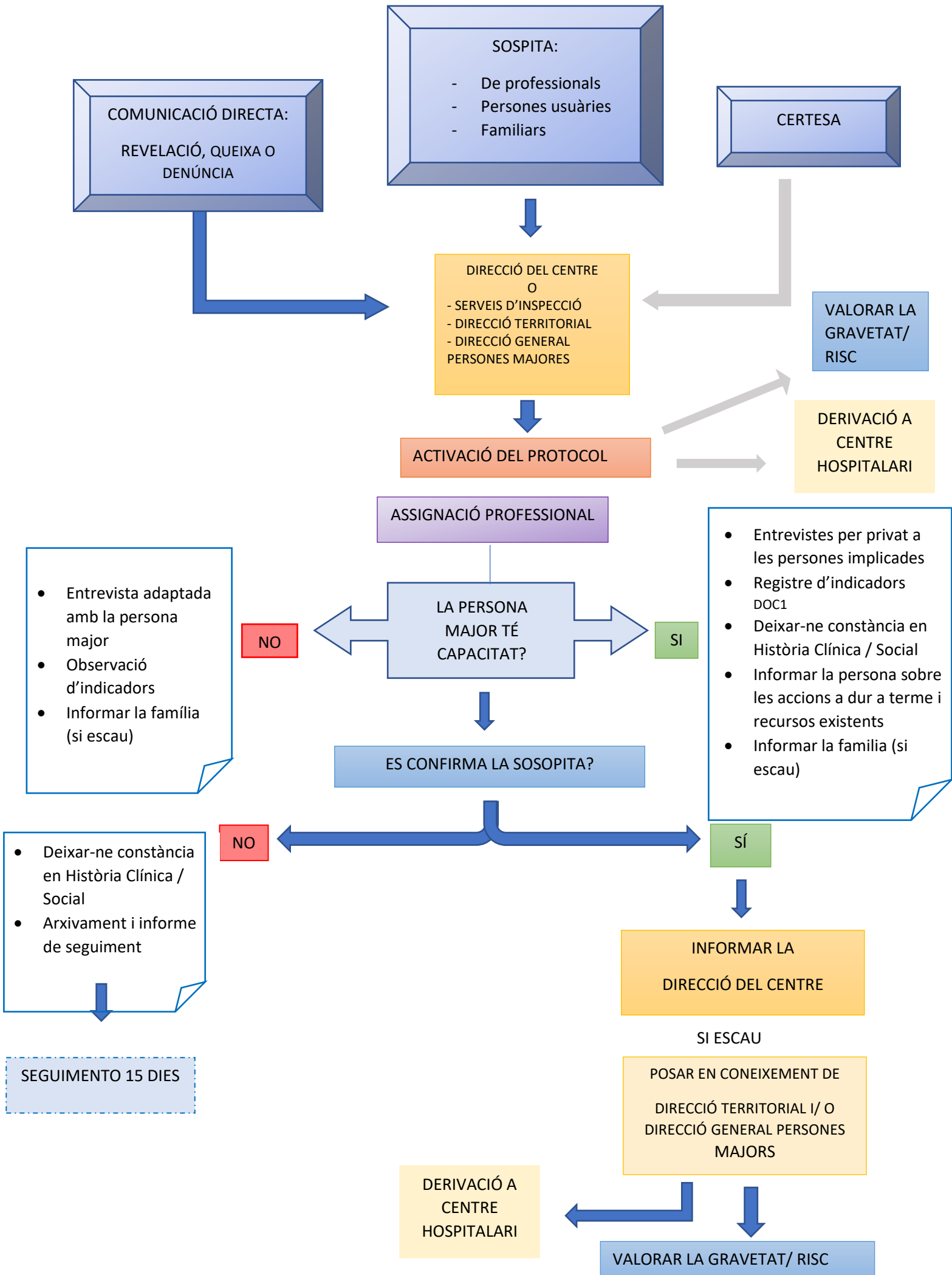
I. DOCUMENTACIÓ APORTADA:

_____, ____ de _____ de ____

Signatura:

_____

ANNEX I: FLUXOGRAMA

VALORAR LA GRAVETAT/ RISC

INTERVENCIÓ SENSE RISC IMMEDIAT

NO

EXISTEIX RISC POTENCIAL?

SÍ

INTERVENCIÓ DAVANT RISC POTENCIAL

DISSENY I ELABORACIÓ D'UN PLA D'INTERVENCIÓ

TÉ CAPACITATA PER A DECIDIR?

NO

- Comunicar a Fiscalia mesures de suport DOC 2
- Denúncia a Fiscalia DOC 3.
- Mesures preventives
- Elaborar informe DOC 4
- Informar l'entorn familiar (si escau)

- Comunicar a Fiscalia mesures de suport DOC 2
- Denúncia a Fiscalia DOC 3.
- Mesures de protecció
- Comunicat de lesions, si escau
- Elaborar informe DOC 4
- Informar l'entorn familiar (si escau)

TÉ CAPACITAT PER A DECIDIR?

NO

SÍ

ACCEPTA LA INTERVENCIÓ?

SÍ

SÍ

NO

SÍ

- Informar, assessorar
- Suport psicològic i / o social
- Consensuar pla de mesures preventives
- Elaboració informe DOC 4.
- Contacte amb l'entorn familiar (si escau)

- Intervenció social i terapèutica
- Seguiment

- Informar, assessorar
- Suport psicològic i / o social
- Consensuar pla de mesures de protecció
- Elaboració informe DOC 4
- Comunicat de lesions, si escau
- Contacte amb l'entorn familiar

ACOMPANYAMENT A LA DENÚNCIA

EXECUCIÓ PLA D'INTERVENCIÓ

INFORMAR LA DIRECCIÓ TERRITORIAL

Seguiment 12 mesos

ARXIVAMENT